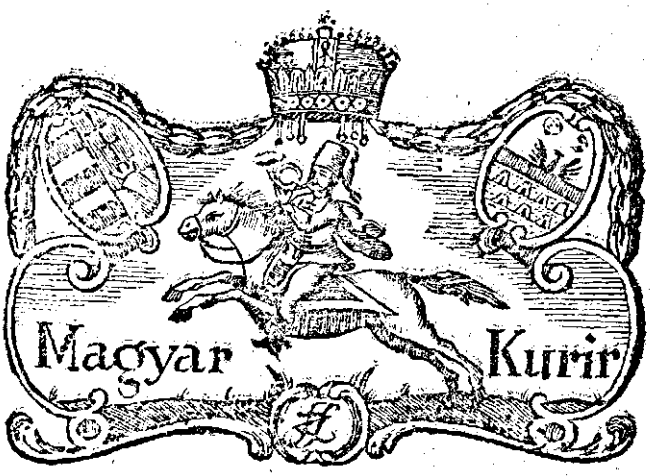

A' ROMAI TSASZÁRI ÉS ÁP. KIRÁLYI FELSÉGNEK KEGYELMES ENGEDELMÉVEL.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Indúlt BÉTSBÓL *Szombaton* 5. *Aprilisben.* 1788.

Hadi-Történetek.

Míg a' közönséges Tudósitásokból vett hirekkel kedveskednénk E- Olvasóinknak — és azzal kedvetlenkednénk; hogy a' F. Tsászárnak már a' maga különös Tábori lovai közzül 60; fő-igazgató Vezér *Lásci* Urnak pedig 5, a' levegőnek és viznek szokatlan vólta miatt meg döglöttenek légyen; és, hogy a' más, Magyar és Erdély országokon kivül termett Tábori lovak-is számoson erőtlenkedni iratnak; fogadásúnk szerént a' Tábori fő Vezéreknek a' F. Udvari Tanátsszékhez tett bizonyos tudósittá-

 faik-

ſaikkal kivánúnk ſzólgálni; mellyek ezek: (**) Generál Gróff *Vartenslébennek*, Generál Papillához küldött jelentő-tudóſitáſa (*Rapport*) ſzerént, Mártziusnak 11-dikén reggeli 8-órakor, Ujj-Orſovából mint egy 400-főből álló Törökök, 3 hajókkal a' Dunán által jövén, a' *Fontinasádrinál* lévő Poſztra, mellyen tsak edgy Káplár 20 legénnyel vala, rá ütöttenek: ezen Káplár, nem hogy az ellenség' ſokságától meg-ijjedett és el-ſzaladott vólna, sőt oly vitézűl kezdé legénnyeivel edgyütt magát óltalmazni, hogy nékiek a' Törökség ſemmit nem árthata, de tsak hamar érkezék ezeknek ſegitségekre Tóffir felől Záſzló-tartó *Masquetz* 16 kemény lövő Jágerekkel, kik az elébbeniekkel őſzve-tsatolván magokat, fél-óránál tovább tsatáztak a' Törökökkel, mig végre a' Kapitány *Hübner* Ur Kompániája, a' Hadnagy *Bosniak* vezérléſe alatt edgy ágyuval ezeknek ismét ſegitségekre érkezék: ekkor a' Törökök a' Kartátsot nem ſzenvedhetvén viſzſza térének, kiket a' mi vitéz katonáink mind addig kergettenek, mig az *Ujj-Orſovából* ſzüntelen repülő Török-ágyu-gollyobiſok engedték. Ezen tsatának ſúllyát a' Törökök közül 54-en, a' réſzünkről valók közzűl pedig tsak 9-en érzették. — A' Generál Grof *Vartenslében* Urnál őſzve-gyült ſzabad Sereghez érkezvén a' hir, hogy 200 liſztel meg-terhelt lovak, ezer Jantsároknak őrizete alatt edgy *Tefterdárral* edgyütt *Belgrádba* ſzándékoznának; mingyárt azon ſza bad Seregnek edgyik réſze azon eleségnek el-fogására küldetett; ezek az őket vezérlő Tiſztnek okoſsága ltal edgy ſzoroſs útban rá ütvén azokra, a' liſztet áſzrentséſen el-vették, 200-at a' Jantsárok közűl a' f*Tefterdárral* edgyütt le-vágtanak, ennél többet meg qəeeſitettenek, a' többit pedig *Tsupna* felé el-ker-

get-

BCU Cluj / Central University Library Cluj

gettek: azonban éfzre véfzi ezen fzabad Sereg, hogy *Jágódina* felöll közel 600 Törökök fietve önének a' prédált lifztnek el-vételére, mely Törökök tüzelésének ezek a' nállok lévö Jantsár foglyokat állitották eleibe, és igy magok a' Jantsár foglyok közül fokat el-lövöldöztenek, oket pedig a' fzabad Sereg egéfzfzlen *Jágódinádig* vifzfza-kergetvén, a' lifztel terhelt lovak fzerentsésen el-hozattak. — A' Törtsvári (*Tertzburg*) Pafsusról küldött tudósitás jelenti, hogy Mártziusnak 16-dikán *Kimpelungban* 1235 föböl álló Törökök öfzve-gyülekezvén, az *Orádiai* Klaftromon kivül, *Rukuron* belöl, egy fzélsö vigyázaton, (*Forpofzt*) az 1-sö Oláh-Regimentböl 30 legénnyel lévö Hadnagy *Juillerádra* rá ütöttenek; de ezen Hadnagy Ur az ellenség fokasága elöll, a' fik mezöröl valamely fzorofs helyekre hátra-huzván legénnyeit, innen olly keményen tüzeltete az ellenségre, hogy magának minden kára nélkül 30 Törököket és azoknak egy Zázló-tartójokot el-ejtette. Itt ugyan a' Törökök meg-fzüntek a' tsatától; de mihelyt az emlitett Hadnagy a' fzorofs helyet el-hagyván, az Orádiai hegynek tetejére érkezett, mingárt febefsen utánna rohantanak: de Kapitány *Villand* Ur-is, ugyan az 1-sö Oláh Regimentbéli katonákkal fegitségre érkezvén, rútul vifzfza-verettek. Probáltak ugyan a' Törökök 4-óra alatt 8 izben meg-újjitani a' tsatát, és meg-kerülni ezen katonákat, söt vas-matskákkal a' leg-merededebb kö-fziklákon-is fel-hágtanak; de Kapitány *Villand* Urnak, a' Komendirozó Generáltól meg-ditsértetett Hadnagy *Juillerádnak* fzemefsége, és a' katonáknak közönséges vitézsége által mindenkor vifzfza verettek. Végre dél utáni 2 órakor meg-látván a' Törökök, hogy Dombovitza felöl Major *Laijritz*

Ur-is, az Orosz-feregbéli katonákkal segitségre érkeznék; visszza tértek *Rukur* felé, és más nap reggel Drágoszlavina-felé vették utjokat. Itt a Törökök közül 80-an estenek-el, részünkrôl 3-an sebet kaptanak, 5-ön pedig el-estenek. — Az Erdélyi Komendirozó Generál Urtól Mártziusnak 21-dikén kôlt jelentés szerént: Major *Kettner* Ur az 1-sô Oláh Regementbéli katonákkal, a' Vulkáni Pasusson belôl, nem csak a' *Tirgusulujnál* lévô szorosz útakat, hanem *Pártsésti* és *Skilla* nevû hellységeket-is el-foglalta, és meg-erôsitette: maga pedig a' Major Ur 400 gyalogokkal, 50 Huszárokkal, és 2 ágyukkal *Vajden* nevû Klastromba szélsô vigyázatra szállott olly tzéllal, hogy a' *Nikópólisból* és *Krájovából*, a' Kémek tapasztalása-szerént, *Tirgusuluj*-felé jövô 500 Törököket ott meg-várja: el-is érkeztek ezen Törökök, kiket a' gyalogság alkalmas tüzzel, a' Huszárság pedig két óldalról kardal koszöntött; ezek mihelyt a' Kartátsot meg-érzették, mingyárt meg szaladtanak. Itt a' Törökök közül hányan estenek légyen-el, nem lehet meg-határozni; de a' mennyiben a' Spahis nélkûl a' fik mezôn nyargaló Török lovakról lehetett itélni, sok ló vesztette-el a' gazdáját; a' mi Huszáraink közül pedig csak 2 sebesi tetett meg. — A' Gallitziai Komendirozó Generál Hertzeg *Kóburg*-is Mártziusnak 13-dikán 4-tsoport katonáit Móldovába bé-léptette, hogy magokat az Erdélyi Seregekkel ôszve-foglalják: Ezen tsoportoknak egyike fekszik *Bajánál*, a' másik *Littenmáránál Szutsavához* közel, a' 3-dik *Dorodsójénél*, és a' 4-dik *Hertzánál*: ez által az Erdélyi Sergek, mellyek *Oknánál* fekûsznek erôséget kapnak azon hasznos Só-bányáknak ôrizésére. — Ugyan

Her-

Hertzeg *Kóburgtól* jött tudósitás-szerént: Kotzimból 2 ezer Tatárok jöttenek-ki, kik még eddig tsendesen viselik magokat; azon kivül hogy 700 at magok közül a' Bojáni határ-szélekre küldöttek; de az ott fekvő katonaság őket útjokban meg-akadályoztatta: mihelyt ezen Tatárok a' lárma-fákat minden-felöl egy summába meg-gyulni látták, és az ágyukat minden-felöl ropogni hallották, mind viszsza szaladtanak, kiváltképpen a' Kortáts nem kedves tsemege elöttök. Ezek valának a' bizonyos haditudósitások, következnek a' különös levelekből vettek. (**) — Egy különös levélből értjük, hogy a' Törökök Ujj-Orsovából *Mehádiárais*-rá-ütöttek, és ott a' szegény falusi gyáva Népet, kitsintöl fogva nagyig, minden Nembéli külömbség nélkül pogányi módra kezdették aprittani: itt a' fel-ásott lárma-fáknak jó hasznát vették a' részünkröl valók; mert azoknak meg-gyujtása által a' közel lévő Bánál és Durlakh katonaság egy Summába el-érkezvén, ezen Falut körül vették, 150 Törököket el-ejtettenek, a' többit egészlen a' Dunáig kergetvén, nagy részét a' vizbe öltek. — *Kruppából* az Unna folyó-vize mellöl ezen hónapnak 2 dikán a' Márs mezejéröl jött levél igy irja-le környülállásaival együtt a' történeteket, melyekröl ez elötti leveleinkben, ugy a' mint akkor tudósitattunk emlékeztünk vala: A' mi Vezérlő Generálisunk *Vallis* Ur egy igen vigyázó talpra esett katona, *Nóvinak* meg-vétele után a' hellységet körül járván, minden dombokra és alkalmas hellyekre Posztokat rakott, hogy hir nélkül az ellenség ránk ne üssön, szerentsénkre vagynak ollyan katonáink, kik ezen hellységeket jól esmérik: egy Hadnagy 200 legénnyel az Unna partjára rendeltetett örizetre,

re, ezen Hadnagy a' Strásamesterit edgy dombra állitotta vala 15 legénnyel, a' Strásamester maga Káplárját még kijebb állitotta 3 legénnyel pikétre; ezek dél tályban meg-láttak edgy tsoport Jantsárt *Klutz* felöll *Tzerp*-felé jöni, kiknek érkezéseket mihellyt a' Generál meg-értette, mingyárt Májor *Kovátsevitset Kruhovakh*-felé küldötte; mi (szóll a' levél iró Tiszt Ur) állottunk *Kruppo* és *Klutz* között a' tér-hellyen, edgy Fö Hadnagy *Karignához*, és edgy Kapitány *Cserna*-hegy allyához állottak vala: maga a' Generális Ur, *Czerpet*, *Osztrovitzát*, és a' Viz-partját *Bihats* tállyán óltalmazta: dél utáni 2 óra tállyban *Jelkovits* Agának vezérlése alatt, a' *Pobora* mellett lévö völyben kezdett el-érkezni a' Jantsároknak edgy része, más része pedig Radaszlitz Agával jobb-felöl edgy erdöböl rohant-ki, de késön járt, és késön érkezett a' tsatázó piatzra, mert már ekkor *Jelkovits Aga* le-vágatott vala, a' Törökök pedig meg-futamtattak vala: ugyantsak dühös vitézséggel *Radaszlitz* a' mi Sergünk jobb szárnyára ütött, de edgy kemény lövö Jágernek golyobisa ötet ugy találá, hogy sebessen nyargaló lováról halva le-esék; kinek esése a' gyözedelmet-is meghatározá, mert a' Jantsárok hátat adván hanyot hemlok ugrottanak az Unna vizébe. Az el-esettek számát edyik részröl sem tudom meg-irni, hanem a' meg-sebesittettek, és el-fogatott 38 Törökök közül, 18 az útba meg-hólt, 22. pedig a' Fö Quártélyra vitetett; Most többet nem irhatok, mert parantsolatot vettünk még ma Kruppába viszsza térni, a' honnan tudom hogy hólnap más felé indittatunk.

Meg-jegyzések.

Ama nagy érdemü Hazafi *Pongrátz Imre* Ur, V. Liptó Vármegyében — második Vice Ispán

pánságra emeltetett. — A' Madriti Török Követ utnak készül, és ezen hónapnak 10-dikén Konstántzinápolyban akar lenni. — A' Prusszus Udvar és a' Hollándiai Közönséges-társaság között a' Frigy kötés egész tökéletességre ment; meg-petsételtetett és all-irásokkal meg-erösittetett. — A' Spanyol hajós-Sereg fel-van vitorlázva az Anglusoktól vezerelendö, már edgy néhányszor emlitett Muszka-hajos-Seregnek ellen-állására; melyböl azt nézik-ki némellyek, hogy a' Tengeri álatok-is vért szomjuhoznak, és a' jelen való háború még közönségesebbé tétetik; azoknak értelmek ellen; kik a' mostani háborus környulállásokat tsak a' jóbbik óldalakról nézvén, edgy minden orán esendö tsendes békeséggel biztatnak. — Rosz-szél hozott némely leveleket *Péterváráról*, mellyekben az iratik, hogy a' Muszka (Ministerium) Birodalom Kormány-székének némely tagjai a' többitöl meg-hasonlott értelemben volnának; némellyek a' Tsászárné értelme és akarattya, másod pedig a' Birodalom kormányozása modja mellett volnának. Ez a' kettö ugyan: a' Birodalom és a' Tsászárné, valamint a' test a' fötöl; nem meg-külömböztetett dolgok; azért edgy másnak kárát nem kivánhattyák; és e' tsak akkor szokott megesni, hogy a' test vele edgyesült tagoknak kárára van; midön az agy-velö hibázik. A' dologról tsak eddig tudósittattúnk, és semmi világost még eddig felölle nem tudhatúnk. — A' mondatik, hogy sem a' Lengyelek sem Dántzig nem' tökélletesen meg-elégedettek a' Muszka Udvarnak azon Tanáttsával; mely szerént Dántzig a' Prusszus Udvarhoz ragasztatni javasoltatik. — Azok között a' sok-féle idegenek között, kik a' jelen való idöben Bétsben vagynak,

ta-

találtatnak 4 nagy Montenegrinből való Tiſztek-is; kik tsak idővel láttzanak magától *Márstól* különbözni. Ezek a Hadi Kantzellárián 2000 vállogatott főből álló Lovas Sereggel igérik a' magok fegittségeket. Még más 3 nagy tekintetü Törökök-is érkezének különös Poſtán a' napokban ide; kik noha magokat Kereskedőknek adják-ki, mindazáltal, mint-hogy nem a' Kereskedőket, hanem a' hadi-Tanátsbéli Urakat tapaſztaltattak látogotni; ezekről-is ugy itélnek némellyek, hogy Politikus Kereskedők; nem figét, ſe nem kávét hoztanak Bétsbe el-adni. — Különös és Közönséges Levelekből olvaſsúk, hogy edgy Obeſter (kinek még a' nevét emlittenünk nem lehet) a' Regement Caſsájával edgyütt a' Törökökhöz által ment vólna; kiről ugy tartatik, hogy a' mindenek előtt esmeretes Kotzinak lelki barátja lett vólna. Ezen történet még ezután leſzſz világoſabbá. — Edgy Török tólvaj hajós-Sereg az Adriátikum Tengerén a' Velentzei hajókra támodott vala nem régiben; de midőn ezek hatalmaſon ellent-állottanak vólna, a' Törökök tettetett ſzaladáſsal edgy néhány hordó méreggel meg-elegyitetett bort és ſeles ſuſtos húſt hagyának-el; mely alattomban való tsalárdságjokot a' Törököknek eſzekben nem vévén a' Velentzeiek; enni és innya kezdének belőlle; a' honnan ſokan életeket véletlenül veſzték-el.

Midőn ezen Levelemet már ki-nyomtatva menteném a' hibáktól, olly kemény tűzeléſt hallék-bé az ablakomon, mint ha *Solimán* vivná Bétset; de ne féllyünk! tsak az uj katonákat próbálják.

Sz. S.

BCU Cluj / Central University Library Cluj